

7.10.2026

Sivistysvaliokunta

HE 175/2026 vp / Asiantuntijapyyntö

HE 175/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027

Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2027.

Ammatillisessa koulutuksessa opiskelee vuosittain noin 340 000 ihmistä – määrä vastaa lähes kymmenesosaa Suomen työkäisestä väestöstä. Opiskelijajoukko on moninainen: siihen kuuluu oppivelvollisia nuoria ja osaamistaan uudistavia ja alaa vaihtavia aikuisia. Vieraskielisille ammatillinen koulutus on yleisin koulutuspolku ja tärkeä väylä suomalaiseen työelämään.

Ammatillisen koulutuksen rahoitukseen tarvitaan vakautta ja ennakoitavuutta

AMKE pitää myönteisenä, ettei ammatilliseen koulutukseen kohdistu vuoden 2027 talousarvioesityksessä uusia merkittäviä säästöjä ja että kustannustason nousu huomioidaan indeksikorotuksilla. Ennakoitava rahoitus on välttämätöntä tilanteessa, jossa osaamis- ja työvoimatarpeita muokkaavat samanaikaisesti väestörakenteen muutos, digitalisaatio, tekoälyn yleistäminen, vihreä siirtymä ja kansainvälisen toimintaympäristön muutokset.

AMKE painottaa, että ammatillisen koulutuksen toimintaedellytyksistä huolehtiminen on samalla kasvu-, työllisyys- ja kilpailukyky politiikkaa. Tuoreen Keskuskauppakamarin osaajakyselyn (08/2026) mukaan rekrytointitarve kasvaa erityisesti teollisuuden ja rakentamisen pienissä ja keskisuurissa yrityksissä, joissa pula ammattiosaajista rajoittaa jo kasvua. Yritysten eniten tarvitsemat osaajat ovat ammatillisen tutkinnon suorittaneita. Talouden ja työllisyyden vahvistuessa on varmistettava, ettei ammattiosaajien puutteesta muodostu kasvun pullonkaulaa.

AMKE toteaa, että EU- ja ETA-maiden ulkopuolisilta opiskelijoilta perittävät lukuvuosi maksut ovat vähentäneet heidän mahdollisuuksiaan osallistua ammatilliseen koulutukseen. Tällä on vaikutusta osaavan työvoiman saatavuuteen eri aloilla.

Vuoden 2026 alussa voimaan tulleessa ammatillisen koulutuksen rahoitusmallissa tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden merkitys kasvoi aiempaan verrattuna. Koulutuksen järjestäjän saama rahoitus määräytyy opiskelijavuosien lisäksi entistä vahvemmin tutkintojen ja tutkinnon osien suorittamisen, työllistymisen sekä jatko-opintoihin siirtymisen perusteella. Samalla resursseja pyritään käyttämään tehokkaammin vähentämällä moninkertaista kouluttautumista. Ammatillisiin perustutkintoihin johtavaa koulutusta suunnataan ensisijaisesti oppivelvollisille ja vailla toisen asteen tutkintoa oleville aikuisille. Toisen asteen tutkinnon jo suorittaneiden osaamisen kehittämisessä painottuvat tutkinnon osat ja niistä muodostuvat osaamiskokonaisuudet.

Riittävä opetus, ohjaus ja oppimisen tuki vahvistavat opiskelijoiden opintopolkua

AMKE pitää tärkeänä, että oppimisen tuen ja erityisen tuen vahvistamiseen osoitettu rahoitus säilyy myös vuonna 2027. Yhä useampi opiskelija tarvitsee opinnoissaan ohjausta, oppimisen tukea ja yksilöllisiä ratkaisuja.

Tuoreet PISA-tulokset osoittavat, että suomalaisnuorten osaaminen on edelleen OECD-maiden keskitasoa parempaa, mutta osaamistason lasku jatkuu ja oppilaiden väliset erot kasvavat.

Ammatillisessa koulutuksessa tämä näkyy lisääntyvinä oppimisen tuen tarpeina.

Oppivelvollisuuden laajentumisen myötä ammatillisessa koulutuksessa opiskelee entistä useampia nuoria, joiden tuen tarpeet ovat moninaisia ja jotka tarvitsevat opinnoissaan enemmän opetusta, ohjausta ja yksilöllistä tukea.

Opetus- ja kulttuuriministeriön ammatillisen koulutuksen kymmeneen kansalliseen kehittämistavoitteeseen kuuluu riittävän opetuksen ja ohjauksen saatavuus sekä täysipainoisten opiskeluvuikkojen toteutuminen. AMKE toteaa, että koulutuksen järjestäjät ovat sitoutuneet edistämään tätä tavoitetta. Riittävä opetus ja ohjaus vahvistavat opiskelijoiden kiinnostumista opintoihin ja opiskeluyhteisöön sekä tukevat opintojen etenemistä, tutkinnon suorittamista ja siirtymistä työelämään tai jatko-opintoihin.

Aikuisten osaamisen kehittäminen on turvattava

Työelämän osaamistarpeet muuttuvat nopeasti. Osaamista on voitava päivittää, täydentää ja uudistaa koko työuran ajan. Jatkuva oppiminen on keskeinen osa Suomen kilpailukykyä, tuottavuutta ja työvoiman saatavuutta.

Tutkinnon osista muodostuvilla osaamiskokonaisuuksilla voidaan vastata täsmällisesti työelämän muuttuviin osaamistarpeisiin ja tukea siirtymistä uusiin tehtäviin tai uudelle alalle. AMKE toteaa kuitenkin, että työnantajat painottavat rekrytoinneissa edelleen kokonaisia tutkintoja osaamiskokonaisuuksien sijaan. Osaamiskokonaisuuksia ei vielä tunneta työelämässä riittävästi, joten niiden käyttöä ja työmarkkina-arvoa on vahvistettava yhteistyössä ammatillisen koulutuksen järjestäjien, työnantajien, työntekijöiden sekä opetushallinnon kanssa.

Aikuiskoulutustuen päätyminen on heikentänyt erityisesti työssä olevien mahdollisuuksia kouluttautua uuteen ammattiin ja täydentää osaamistaan. AMKE katsoo, että tilalle tarvitaan malli, joka turvaa taloudelliset mahdollisuudet tutkinnon suorittamiseen erityisesti vailla toisen asteen tutkintoa oleville aikuisille.

Näihin tarpeisiin vastaamiseksi AMKE esittää, että Suomeen laaditaan yli hallituskausien ulottuva jatkuvan oppimisen visio. Samalla on käynnistettävä ammatillisen koulutuksen jatkuvan oppimisen uudistus, joka pohjautuu opetus- ja kulttuuriministeriön jatkuvan oppimisen työryhmän (2025–2026) kehittämis ehdotuksiin.

Ammatillisen koulutuksen rooli on merkittävä työllisyyden hoidossa

TE-palvelu-uudistuksen jälkeen kuntien ja työllisyysalueiden vastuu työllisyyden hoidosta on kasvanut. Ammatillisen koulutuksen järjestäjien, työllisyysalueiden ja työnantajien yhteistyötä tulee vahvistaa edelleen. Osaamisen kehittämisen tulee olla keskeinen osa työllisyyspolitiikkaa.

Ammatillisella koulutuksella on myös merkittävä rooli maahanmuuttajataustaisten nuorten ja aikuisten koulutus- ja työelämäpolkujen rakentamisessa. Väestön ikääntyessä ja työikäisen väestön määrän vähentyessä sen merkitys osaavan työvoiman saatavuuden, kotoutumisen ja työllisyyden tukemisessa korostuu entisestään. Tämä on yhä tärkeämpää tilanteessa, jossa vieraskielisten opiskelijoiden osuus kasvaa monilla koulutuksen järjestäjillä nopeasti.

TKI-toiminnassa ammatillinen koulutus on edelleen alihyödynnetty voimavara

AMKE pitää myönteisenä T&K-rahoituksen kasvua. Jotta kasvutavoitteet ja aluekehitys toteutuvat täysimääräisesti, tulee myös ammatillisen koulutuksen järjestäjien rooli osana alueellisia innovaatiojärjestelmiä tunnistaa nykyistä paremmin.

Ammatilliset oppilaitokset tukevat yritysten uudistumista, uuden teknologian käyttöönottoa sekä työelämälähtöistä kehittämis- ja innovaatiotoimintaa erityisesti pk-yrityksissä. Ammatillinen koulutus toimii tärkeänä siltana yritysten, työelämän, korkeakoulujen ja muiden kehittämistoimijoiden välillä.

AMKE katsoo, että ammatillisen koulutuksen osallistumismahdollisuuksia tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan tulee vahvistaa osana Suomen kasvun, tuottavuuden ja aluekehityksen edellytyksiä.

Osaamis- ja koulutustason nostaminen edellyttää vahvaa ammatillista väylää

Suomen osaamis- ja koulutustason nostaminen on tärkeää talouskasvun, tuottavuuden ja kilpailukyvyn vahvistamiseksi. Ammatillisella koulutuksella on tässä keskeinen rooli. Se tuottaa osaavaa työvoimaa, rakentaa jatko-opintovalmiuksia ja luo perustan jatkuvalla oppimiselle koko työuran ajan.

Ammatillisesta koulutuksesta on muodostunut tärkeä väylä ammattikorkeakouluihin. Ammattikorkeakouluissa vuonna 2025 opiskelupaikan vastaanottaneista noin puolet oli suorittanut ammatillisen tutkinnon. Erityisesti siirtymiä ammatillisesta koulutuksesta yliopistoihin tulisi kehittää. Vuonna 2024 yliopistotutkinnon aloitti kolmen vuoden sisällä ammatillisen tutkinnon suorittamisesta 720 opiskelijaa. Osuus on 3,2 prosenttia kaikista yliopisto-opintonsa aloittaneista

Koulutustason nostaminen edellyttää nykyistä sujuvampia ja valtakunnallisesti yhtenäisempiä väyliä ammatillisesta koulutuksesta korkeakoulutukseen.

Laaja tehtävä edellyttää riittävää rahoitusta ja mahdollistavaa lainsäädäntöä

AMKE korostaa, että ammatillisen koulutuksen laajan yhteiskunnallisen tehtävän hoitaminen edellyttää koulutuksen järjestäjiltä kykyä vastata nuorten, työikäisten ja työelämän muuttuviin osaamistarpeisiin. Tähän tarvitaan ennakoitavaa ja riittävää rahoitusta sekä erilaisiin tarpeisiin vastaamisen mahdollistavaa lainsäädäntöä.

Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry

Veli-Matti Lamppu
toimitusjohtaja

Satu Ågren
johtava asiantuntija

Lisätiedot: johtava asiantuntija, Satu Ågren, 040 772 3234, satu.agren@amke.fi